

Enemmän
parasta
mansikkaa!

SataVarMa

Mansikanviljelyn kilpailukyvyyn parantaminen Lounais-Suomessa

**Mansikanviljelijöiden syysretki Etelä-Pohjanmaalle ja Pohjois-Savoon
7.–9.9.2017**

Kuva 1. Malwina-lohkon vieressä Nenosen tilalla Suonenjoella

torstai 7.9.2017

Maalahden Marjat, Anders Lång
Pirttikylä

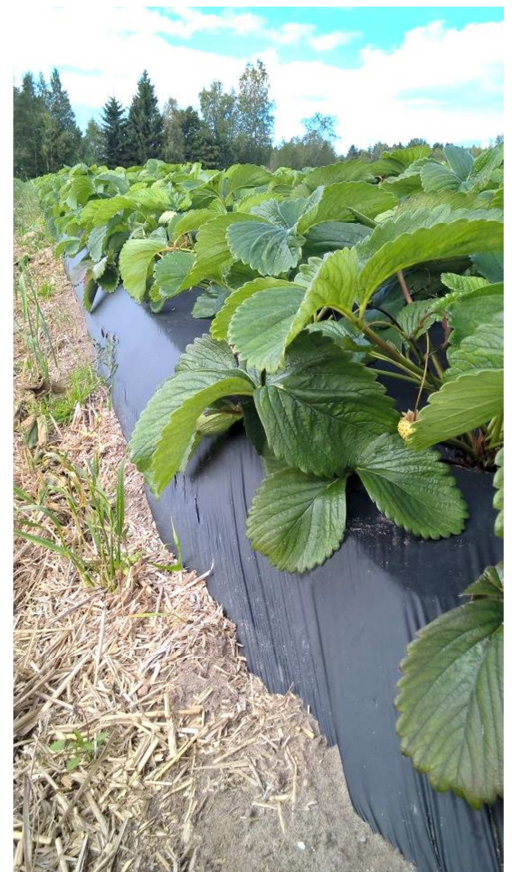

Kuva 2. Koko joukko keväällä istutetun Rumba-lohkon vieressä

Ensimmäinen vierailukohteemme oli Anders ja Niklas Långin tila, Maalahden Marjat, joka sijaitsee Närpiön Pirttikylässä. Anders Lång oli esittelemässä tilaa. Heillä on tällä hetkellä 80 hehtaaria viljaa ja 28 hehtaaria mansikkaa. Sikataloudesta luovuttiin viime vuoden keväällä.

Marjat myydään pääasiassa omien vähittäismyyntipisteiden kautta. Lång oli tyytyväinen kortilla maksamiseen yleistymiseen, joka vähentää käteiskassan laskemista. Lisäksi Vaasassa toimiva elintarvikkeita valmistava Riitan Herkku Oy on heidän yhteistyökumppaninsa. Tilan päälajikkeena Polka, jota on noin puolet mansikka-alasta. Lisäksi tilalla viljellään Salsaa, Sonataa, Rumbaa, Honeoye ja Malwinaa.

Lång kertoi tilan tasoittavan markkinoita pakastamalla mansikkaa omissa pakastustiloissa. Esimerkiksi vuonna 2016 alkukesästä markkinat eivät olleet vielä hereillä ja mansikkaa pakastettiin. Keskustelua herätti myös Polkan tilanne päälajikkeena; sen kestävyys ei ole hyvä vaan tarvittaisiin joku uusi kestävämpi päälajike. Oli puhetta myös Malwina-lajikkeesta; Lång kertoi, ettei sitä sovi laittaa liian tiheään (32 000 taimea/ha), sillä liian tiiviissä ja siten kosteassa kasvustossa marjat mätänevät. Rumba ja Honeoye -lajikkeet kestävät tiiviimpää kasvustoa. Porukassa pohdittiin myös miksi Malwinan marjan pääkuroutuu. Syiksi arveltiin huonoa pölytystä ja alhaista lämpötilaa.

Kuva 3. A+ taimena istutettu Rumba

Långit olivat pohtineet, pitäisikö tulevaisuudessa lähteä mukaan tunneliviljelyyn. Lisäksi oli pohdittu tilan omaa taimituotantoa: ongelmana on rajallinen peltoala, joka pakottaa nopeampaan viljelykiertoon, mihin omilla taimilla pystyttäisiin. Työntekijöitä koko kauden aikana on 235 henkilöä. Lång kertoi, että työntekijöiden kanssa pitää olla rauhallinen ja fokuksen on oltava työssä. Eri kansalaisuudet sopivat hyvin yhteen.

Kukkasmäen marjatila, Helena ja Ari-Pekka Kukkasmäki

Kauhajoki

Kuva 4. Isäntäväen johdolla tutkailemassa Polka-lohkoa

Kukkasmäen marjatilaa meille esitteli Helena ja Ari-Pekka Kukkasmäki. Tilalla on kuuden hehtaarin alalla mansikkaa sekä monipuolista jatkojalosteiden valmistusta. He ovat viljelleet mansikkaa 25 vuotta ja vuonna 2001 aloitettiin jatkojalosteiden valmistus. Osa tilan tuotteista myydään suoramyyntinä tilalta.

Mansikkalajikkeina on Honeoye, Rumba ja Polka. Kasvukauden aikana tilalla on vajaa 40 poimijaa. Kukkasmäen väki kertoi viime kasvukauden olleen hyvä viileän sään vuoksi.

Jatkojalosteet tuovat suurimman osan tilan liikevaihdosta. Marjojen jatkojalosteiden valikoimiin kuuluu erilaiset mehut, hillot, survokset, hyytelöt sekä pakastemarjat. Asiakkaina ovat lähialueen suurkeittiöt sekä tukut. Suurkeittiöiden emäntien kysynnästä johtuen valikoimaan kuuluu kymmeniä erilaisia tuotteita. Kukkasmäen tuotteita myydään noin 50 kilometrin säteellä suurkeittiöille.

Omien mansikoiden lisäksi Kukkasmäet ostavat niin viljeltyjä marjoja kuin metsämarjojakin. Helena Kukkasmäki kertoi jatkojalostuksen tarkasta kirjanpidosta, puhtausnäytteistä ja terveystarkastuksista, joita tehdään jatkojalostustiloihin. He jalostavat tuotteita koko syksyn ja pitävät lomaa sitten tammi-helmikuussa.

Kukkasmäet korostivat hyvän asiakaspalvelun merkitystä. Kun suurkeittiöiden emännät pidetään tyytyväisinä ja kysyntään vastataan, he tilaavat aina uudestaan.

Kuva 5. Kukkasmäen tuotevalikoimaa

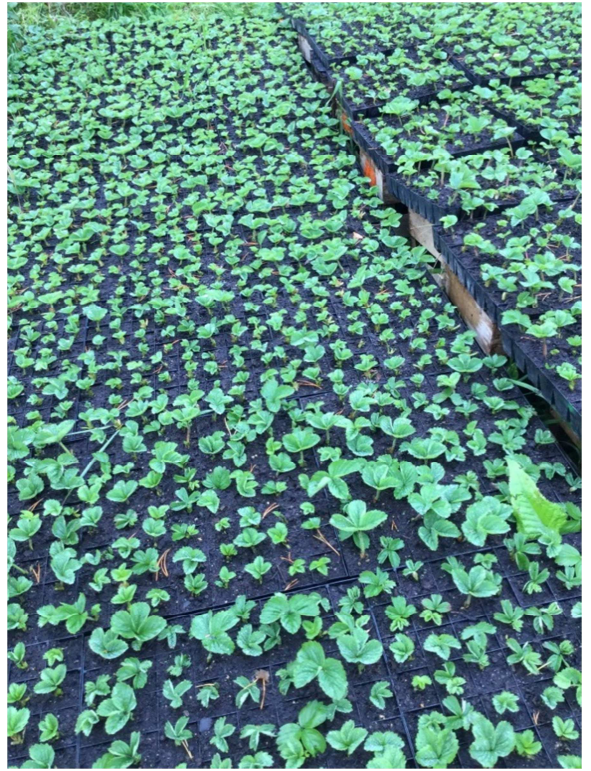
perjantai 8.9.2017

[Suutalan mansikkatalo](#), Karoliina ja Pauli Suutala
Töysä

Kuva 6. Suutalan mansikkatalossa saatiin tarhahernemaistiaisia

Suutalan mansikkatalossa viljellään luomumansikkaa kuu- den hehtaarin alalla. Lisäksi viljelykierrossa on apilanurmia, seoskasvustoja, tarhahernettä ja perunaa. Karoliina ja Pauli Suutala aloittivat mansikan viljelyn viisi vuotta sitten. Mansikkalajikkeina on Honeoye, Sonata, Polka, Frida, Salsa ja Malwina. Suutalat kertoivat olleensa tyytyväisiä Polkaan ja Fridaan, kun taas Salsa ja Malwina olivat olleet pettymyk- siä. Tälläkin tilalla Malwinan sadontuotto herätti keskuste- lua: marjantuotto on vähäistä ja joidenkin marjojen päähän muodostuu lehtirykelmä.

Kuva 7. Pistetyt rönsytaimet kennoissa

Koska luomutilalla pitää käyttää luomutaimia, Suutalan tilalla tuotetaan noin 35 000 taimea joka vuosi omiin tarpeisiin. Heillä on ollut hyviä kokemuksia omasta taimituotannosta. Rönsypistokkaiden pistäminen oli vierailun aikana parhaillaan käynnissä. Pistokkaat uppokastetaan ennen kennoon pistämistä Prestop-liuokseen. Se vahvistaa ja suo- jaa juuristoa, ja Suutalat ovat todenneet sen hyödylliseksi. Taimikennot talvetetaan avomaalla harsojen ja muovin alla.

Pauli Suutala kertoi maiden perustamisen, vesitaloudesta huolehtimisen ja kasvukunnon parantamisen olevan kaikista tärkeintä mansikanviljelyä aloittaessa. Suuta- lat käyttävät perustamislannoituksessa biotiittia, joka sisältää mm. kaliumia ja magnesiumia. Kastelu hoide- taan tihkujen avulla ja lisäksi on sadetusjärjestelmä hallasadetusta varten. Kasteluveden he saavat kilomet- rin päässä olevasta järvestä. Edellisenä kesänä pelloilla oli ollut vielä hallaa ja hallasadetus käytössä 15. heinäkuuta. Istutukseen käytetään Lyyti-istutuskonetta ja härmää vastaan tehdään 4–5 Serenade ASO - ruiskutusta viikon välein.

Luomumansikan markkinat ovat hyvät; 2/3 mansikoista myydään suoraan tilalta. Kasvukaudella on 20 hen- kilöä töissä. Suutalat kertoivat heillä olevan hyvä yhteishenki ja se välittyy myös asiakkaille. Sosiaalinen media on tärkein markkinointikanava. Pauli Suutala pohti myös tilan tulevaisuuden näkymiä: avomaanvilje- ly ja sääolojen suuret vaihtelut ovat liian suuri riski. Esimerkiksi kukinnan aikaan sattuneet pahat raekuurot ovat joskus tuhonneet lähes koko kukinnan. Lisäksi Suutalat pitivät hyvien ja kestävien mansikkalajikkeiden saatavuutta haasteena.

Tilalla keskusteltiin myös asiakkaiden vaatimuksista; asiakkaista on tullut entistä vaativampia ja vain täydelliset mansikat kelpaavat. Keskusteltiin myös mansikan laatuluokkien eroista ja miten kuluttajat saataisiin tietoisiksi Extra-, I- ja II-luokan mansikan eroista.

Punaisen tuvan viinitila, Jussi Keijonen

Alajärvi

Punaisen tuvan viinitila on yksi Suomen vanhimmista edelleen toimivista viinitiloista. Lisäksi tilalla viljellään vähän mansikkaa omiin tarpeisiin. Viinitilan tuotteita ovat marjaviinit ja -liköörit. Viinitilatoiminta aloitettiin vuonna 1995, ja myöhemmin vanhaan päärakennukseen tehtiin tilausravintola. Vuonna 2004 päärakennus laajennettiin 180-paikkaiseksi ja keittiötilat saneerattiin. Juomista 1/3 myydään Alkon kautta ja loput suo- ramyyntinä tilalta. Viinitilalla on kävijöitä vuosittain 15 000–20 000. Marjoja ostetaan sopimusviljelijöiltä. Marjat pakastetaan 1200 kg erissä, jonka jälkeen ne puristetaan ja murskataan.

Kuva 8. Punaisen tuvan viinitilan päärakennus, jossa 180-paikkainen tilausravintola

[Marja-Areena Oy](#), Katja Karhu
Pielavesi

Kuva 9. Vanha isäntä kertomassa tilasta ja sen toiminnasta

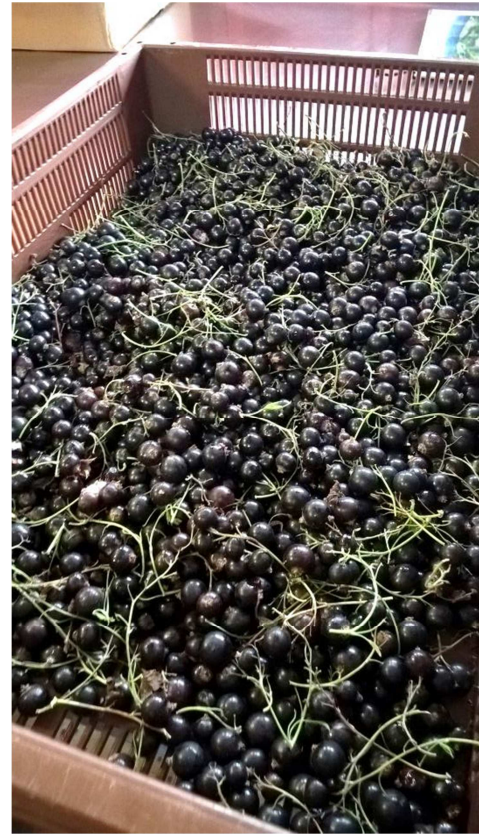
Pielavedellä toimiva Marja-Areena Oy:ssä viljellään mansikkaa 30 hehtaarilla, ja lisäksi heillä viljelyssä on vadelmaa ja mustaherukkaa. Mansikanviljely aloitettiin vuonna 1970. Marja-Areena Oy oli ensimmäisiä tiloja, joilla vuonna 2012 todettiin punamätää. Myöhemmin tila on vuokrannut maita lisälmen puolelta,

jossa mansikanviljelyä pystytään jatkamaan. Saastuneille lohkoille on suunniteltu istutettavaksi joko vadelmia tai mustaherukkaa.

Tilalla tuotetaan taimia omasta emotaimimaasta ja niiden lisäksi ostetaan kotimaisia taimia. Vuokramaiden lähelle tulee omat pakkaus- ja kylmätilat ja sinne hankitaan omat työkoneet. Poimijoita on ollut 50, jotka lajittelevat poimiessa marjat I- ja II-luokkaan. Jokaisella poimijalla on oma viivakoodi, joka luetaan punnituksessa. Näin jokaisen poimijan poimittu marjamäärä saadaan suoraan tietokoneelle.

Vadelmia viljellään säkkiviljelynä omatekoisissa puurunkoisissa tunneleissa. Vadelmalajikkeina on muun muassa Glen Ample, Polka ja norjalainen lajike Borgund. Yksistä taimista otetaan kaksi satoa. Talveksi vademat kaadetaan maahan ja tunneleista poistetaan muovit, jotta taimien päälle saadaan lumipeite. Vanha isäntä kertoi vanhempien vadelmakasvustojen riesana olevan äkämäpunkit.

Marjat markkinoidaan ja myydään tukkuliikkeiden ja REKO-lähiaruokarenkaiden kautta. Lisäksi Suomen Iglu Oy pakkaa tilalla pakastetut marjat.

Kuva 10. Skotlantilainen mustaherukkalajike Ben Lomond

lauantai 9.9

[Marjaosaamiskeskus](#), SavoGroW Oy, Raija Kumpula, Suonenjoki

Kuva 11. Marjaosaamiskeskuksen tunneleissa on monenlaista koetoimintaa

SavoGrow Oy:n alaisena toimiva Marjaosaamiskeskus on perustettu vuonna 2012. Keskukseen tehtävänä on tuottaa kehittämis- ja asiantuntijapalveluja marjantuotannon käyttöön. Koetoimintaa on noin yhden hehtaarin alalla. Keskukseen käytössä on useammalta eri toimittajalta tunneliteita, jotka on pystytetty perustamisvuonna. Tunneliteissa on monenlaista koetoimintaa. Koetilalla oli kokeiltu mm. erilaisia pöytätekniikoita, alla olevassa kuvassa on siirrettäviä pöytiä. Kumpulan mukaan pöytien siirtäminen on raskasta pöydän ollessa aivan täynnä.

Kuva 12. Mansikan pöytäviljelyyn soveltuvat pöydät

Samassa tunnelissa koetilalla oli meneillään myös hämäntorjuntakoe. Kokeessa tutkittiin, miten Serenade ASO, rikkiruiskutus ja vedellä sumuttaminen vaikuttavat hämän esiintymiseen. Millään käsittelyllä ei ollut merkittävää vaikutusta, mutta vedellä sumuttaminen ja näin ilmankosteuden nostaminen todettiin hyödylliseksi. Myös biotisleitä testattiin hämän torjunnassa. Kahdella erilaisella biotisleellä oltiin ruiskutettu kuusi kertaa, mutta merkittäviä eroja ruiskutetun ja ruiskuttamattoman välillä ei saatu.

Koetilalla oli avomaalla mansikan ja pensasmustikan lajikekokeita, joissa testattiin eri lajikkeiden kasvua Suomen oloissa. Koetoimintaan tarkoitettua maata oli parannettu ja samalla orgaanista ainetta lisätty tuomalla siihen palanutta hevosenlantaa. Lajikkeista Vibrant ja Sunsation eivät olleet menestyneet makutesteissä. Faith-lajikkeesta oli saatu hyviä kokemuksia, samoin myöhäisestä lajikkeesta 10-81-17. Tämä jälkimmäinen numerolajike oli todettu jopa erittäin hyvänmakuiseksi. Epävirallisesti nimetty Polwina tuotti usein paljon epämuodostuneita marjoja. Koetilalla oli myös norjalaisen Graminorin jalostamista lajikkeista kokemuksia: Nobel oli niistä paras, mutta marjan koko jäi pieneksi, seuraavana Snorre ja 1103, Eddalajikkeen marjat olivat tummia.

Avomaalla tutkittiin myös mansikan syysniittoa, jolla pyritään vähentämään kasvustossa esiintyvää hämää ja mansikkapunkkia. Kasvustot oli leikattu alas elokuun alussa ja puolivälissä, ja ensi vuonna katsotaan, miten niitto vaikuttaa kasitautien esiintymiseen ja satoon. Tätä on koetilalla kokeiltu aikaisemminkin, mutta silloin niitto oli tehty liian myöhään elokuun lopussa.

Kuva 13. Marjaosaamiskeskuksen lajikekoerivejä

Raija Kumpula kertoi meille myös BerryGrow-hankkeen toiminnasta. Siinä selvitetään, onko olemassa resistenttejä kantoja muun muassa harmaahomeella tai härmällä. Lisäksi koetilalla on kokeiltu mansikantaimien tyvi- ja punamädän testausmenetelmää.

Raivion tila, Veikko Raivio Suonenjoki

Veikko Raivio aloitti mansikanviljelyn vuonna 1978. Viljelyssä on 25 hehtaaria mansikkaa ja 8 hehtaaria vadelmaa. Mansikan tunneliviljelyä on kahdessa tunnelissa. Mansikoista puolet on Polkaa, loput Eliannya ja Malwinaa. Kasvukauden aikana tilalla on 100 työntekijää, tarvittaessa enemmänkin. Viime kasvukausi oli ollut haastava, sillä vadelmaa oli paleltunut kaksi hehtaaria keväällä. Myös mansikan kypsyminen oli hidasta ja jouduttiin tekemään siivouspoimintaa pilaantuneiden marjojen takia.

Logistiikka pellolta tapahtuu muovilaatikoissa; marjat kerätään sinisiin kolmen kilon koppiin, joista ne sievästi kaadetaan neljän kilon muoviritilälaatikoihin. Kylmiössä märätkin marjat kuivuvat tunnissa näissä ritilälaatikoissa 5°C lämpötilassa. Jäähdyttämisen jälkeen marjat pakataan viiden kilon laatikoihin. Marjat markkinoidaan Pakkasmarja Oy:lle, tukkuliikkeille ja torikauppiaille.

Jari Känninen esitteli tunnelituotantoa. Tunneliviljelyä Raiviolla oli seitsemän tunnelin verran; vadelmaa hehtaarin verran ja mansikkaa 20 aaria. Härmä oli osoittautunut ongelmaksi, jota torjuttiin Serenade ASO ruiskutuksilla. Ruiskutuksia tehtiin läpi kesän yhteensä 5–6 kertaa. Lisäksi tunneleissa käytetään biologista kasvisuojelua muun muassa vihannespunkin ja kirvan torjuntaan.

Kuva 14. Magnumia kehuttiin tunneliviljelyn Polkaksi

Tunneleissa viljeltiin Magnum, Darcelect ja Elsanta lajikkeita. Magnumin makua ja tasaista marjankokoa kehuttiin.

Vadelman tunneliviljelyä heillä oli laajemmin, lajikkeina Glen Ample ja Tulameen. Vadelmantaimista avojuuriset ovat heikompileatuisia kuin pottitaimet. Vadelman tunneliviljelyssä he käyttivät myös biologista torjuntaa. Tosin punkkia vastaan ruiskutettiin Floramite-valmistetta. Jokaisessa tunnelissa oli oma kimalaispesä riittävän pölytyksen varmistamiseksi. Kasvukauden aikana vadelmaruukuista poistetaan kolme kertaa uudet versot, jotka vievät satoversoilta turhaan energiaa.

Kuva 15. Juhannuksen jälkeen istutettuja jatkuvasatoisia lajikkeita kohopenkissä tunnelissa

Yhdessä tunnelissa kokeilussa oli kohopenkit. Korkeisiin penkkeihin on tehty kouru, johon kasvusäkit ja tihkukasteluletku on laitettu. Känninen kehui jatkuvasatoista Charlotte-lajiketta makeaksi ja monen mielestä siinä olikin vieno metsämansikan maku. Heillä oli kiinnostusta kokeilla, miten taimet talvehtisivat kohopenkissä.

Nenosen mansikkatila, Juha Nenonen Suonenjoki

Juha Nenosen vanhemmat aloittivat mansikanviljelyn Suonenjoella vuonna 1972 ja tilalla tehtiin sukupolvenvaihdos 1990-luvulla. Viljelyssä on 12 hehtaaria mansikkaa, jonka lisäksi aikaiseen myyntiin kasvatetaan mansikkaa kasvihuoneessa. Tilan yhteydessä on kahvila ja myymälä. Rumba on tilan päälajike ja muita lajikkeita ovat Honeoye, Polka ja Malwina. Nenonen kertoi kuluttajien oppineen kysymään erityisesti Rumba-lajiketta.

Tilalla on panostettu myös mansikan jatkojalosteisiin; myynnissä on mansikkamehuja, -kastiketta ja -kuohujuomaa. Kesällä myydään erilaisia mansikkaisia leivonnaisia. Nenonen kertoi heidän panostavan tilamyyntiin ja asiakaspalveluun. Mansikkasadosta 10–15 % menee tilamyynnin kautta, loput menevät tukkuliikelle, oululaiselle Kasvishovi Oy:lle ja torikauppiaille.

Kasvukaudella tilalla on 60 poimijaa, jotka majoittuvat tilan pihapiirissä. Rivit kitketään muutamana kerran kesässä ja erityisesti kasvuston ensimmäiset kaksi vuotta ovat kriittisiä kitkenän suhteen. Rönsyt leikataan siimaleikkurilla, minkä osaavat työntekijät pystyvät tekemään ilman, että muovi rikkoutuu. Nenonen kertoi härmän olevan suurempi ongelma kuin harmaahomeen. Syksyllä härmää torjutaan ruiskuttamalla rikkiä ja härmäntorjuntaineita.

Kuva 16. Rehevä Malwina-rivi